

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุมแสง ตำบลคู อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ

The Development of Agricultural Community Potential in Ban Umsaeng, Du Subdistrict, Rasi Salai District Sisaket Province

จินตนา มะลิซ้อน¹, ศรัณยู พงษ์ปลัด², อนันทิตา แสนเลิศ³ และ ประรณนา มะลิไทย⁴

Received : 15 July 2025

Revised : 25 September 2025

Accepted : 9 October 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุมแสง 2. เปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุมแสง 3. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุมแสง และ 4. ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุมแสง เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โยมานเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 เก็บข้อมูลด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = .551) โดยด้านอาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการผลิตมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพ ตามเพศ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แต่เมื่อเปรียบเทียบตามอายุและระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะด้านรายได้ ในส่วนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนมากที่สุด คือ การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือ ประสิทธิภาพการผลิต ส่วนการรวมกลุ่มเกษตรกรมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด สรุปได้ว่าชุมชนบ้านอุมแสงมีศักยภาพด้านเกษตรในระดับที่ดี โดยเฉพาะด้านอาชีพและการรวมกลุ่ม ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคือการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่วยสร้างรายได้และเพิ่มโอกาสทางการตลาดของชุมชน

คำสำคัญ : ศักยภาพชุมชน, เกษตร

¹ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : yivmobile39@gmail.com

² นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : mint.sarunya.phongpalad@gmail.com

³ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : seanlert46@gmail.com

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Assistant Professor in Political Science at Sisaket Rajabhat University E-Mail : prathana.m08@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were: To study the development of agricultural capacity in Ban Umsang community. To compare the development of agricultural capacity in Ban Umsang community. To examine the relationship of factors influencing the development of agricultural capacity in Ban Umsang community. To explore guidelines for developing the agricultural capacity of Ban Umsang community.

This study employed a quantitative research approach. The research instrument was a questionnaire, distributed to 304 farmers who are members of the Ban Umsang agricultural community, Du Sub-district, Rasi Salai District, Sisaket Province. The sample size was determined using Taro Yamane's formula with a margin of error of 0.05, and the sampling method used was accidental sampling. The collected data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

Research findings: The overall development of agricultural capacity in the community was at a high level ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.551). The career dimension had the highest mean score, while the production dimension had the lowest. Comparison by gender showed no statistically significant differences ($p > 0.05$). However, when comparing by age and educational level, statistically significant differences were found at the 0.05 level, particularly in the income dimension. Among the factors influencing the development of agricultural capacity, the most significant was product dissemination, followed by production efficiency, while farmer group formation showed the lowest correlation.

Conclusion: The Ban Umsang community possesses a strong level of agricultural capacity, particularly in terms of career and farmer group activities. The key factor contributing to capacity development is product dissemination, which enhances income generation and expands market opportunities for the community.

Key word : potential community, agriculture

บทนำ

การพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นต้อง เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม องค์กรและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและในระดับของการแข่งขัน โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กลไกหนึ่งที่ สนับสนุนให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว นั้น คือ การนำเอากระบวนการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มในขั้นพื้นฐานไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การมี ส่วนร่วม การเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้มี ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการพัฒนาการแสวงหาและการ จัดการกับทรัพยากร

ในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรม และ เทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า และผลิตภัณฑ์เกษตรมาประยุกต์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาทางส่งเสริมการเกษตรซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านเชิงธุรกิจ และสังคม ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร,2563). เน้นการพึ่งพาตนเองโดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาปรับใช้ ตั้งแต่การเพาะเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ทำปุ๋ยอินทรีย์ ลดต้นทุนการปลูกข้าว ลด รายจ่าย ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาใหม่ภายใต้ประสบการณ์ของตนเอง ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม และความรู้ในแบบท้องถิ่น ผ่านความมีจิตสำนึกร่วมใหม่ที่ไม่ได้เป็นการร่วมลง แรงทางกายภาพ ในลักษณะของการทำนา “เอาแรง” อีกต่อไป หากแต่เป็นความมีจิตสำนึกร่วมใหม่ที่ลุกขึ้น เพื่อผนึกกำลัง สร้างสัมพันธ์ใหม่ที่ซึ่งความได้เปรียบ แม้ว่าต้องดำเนินการตามมาตรฐานการผลิตในระดับ โลก แต่ทางกลุ่มฯ ก็ใช้ความสามารถของกลุ่มต่อรองกับตลาดโลก ทำให้ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิเกษตร อินทรีย์ได้รับการรับรอง มาตรฐานทางการตลาดของสากล (ฉัตรวิรัช,2554) ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรจึงถือเป็นหัวใจ สำคัญสำหรับการสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ต่อไปนี้คือแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล
2. เพื่อศึกษาผลเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคูอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคูอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน

การทำการผลิตหรือการค้าของชุมชนที่แสวงหากำไรเป็นสิ่งตอบแทนไม่ใช่การ ผลิตเพื่อการยังชีพคือการผลิตและการนำไปขายได้เงินมา เพื่อนำไปซื้อปัจจัยยังชีพอื่น ๆ การขาย ภายใต้ภาวะเช่นนี้จะขาดทุนหรือกำไร ก็ต้องขายเพราะถ้าไม่ขายก็ไม่ได้ปัจจัยยังชีพจากความหมายข้างต้นนำมาสรุปเป็นคำจำกัดความของธุรกิจชุมชนในการศึกษา ครั้งนี้คือ การรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อดำเนินการทางธุรกิจโดยที่ชุมชนเป็นเจ้าของ มีการดำเนินกิจการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิม มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ทั้งนี้ต้องมุ่งส่งเสริมให้ชาวบ้าน สามารถปรับฐานคิดและวิถีคิด โดยให้ทุกฝ่ายร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ปัญหาและร่วมกันเป็น เจ้าของร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม ตลอดจนบริหารจัดการอย่างมี

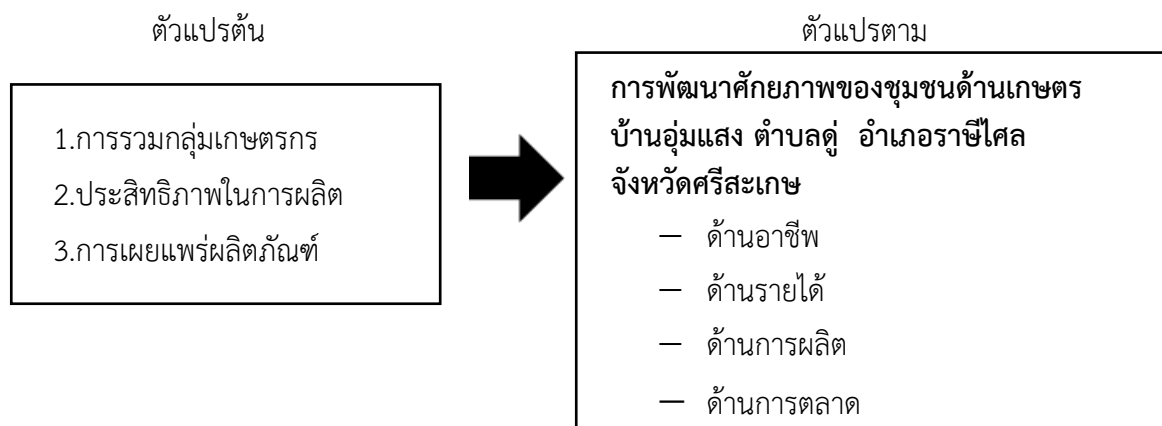
ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการลงทุน การบริหาร จัดการและ รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการนั้น ทั้งการผลิต การแปรรูปและการตลาด (กรมการพัฒนาชุมชน, 2543)

แนวความคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ มี 8 ด้าน ซึ่งหลักการอธิบายนี้จะใช้ภาพของเรือในการอธิบาย เพื่อที่จะทำให้สามารถได้เห็นหลักการของ 8P's ได้โดยการอาศัยเพียงหลักการที่ว่าไม่ใช่เพียงแค่ความเร็วอย่างเดียวที่จะสามารถทำให้เรือแข่งแล่นเร็วได้ หากแต่ยังต้องอาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการที่จะได้รับความสำเร็จนั้นกรรเชียงพายแต่ละส่วนย่อมมีส่วนสำคัญที่จะทำให้สิ่งต่างๆดำเนินไปอย่างเนินไปอย่างมีทิศทาง ซึ่งทั้งนี้ ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 8 ด้านสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Products) จะต้องคำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์หลัก รวมถึงการ บริการที่สามารถสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าและสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ 2. ด้านราคา (Price) หมายถึง มูลค่าของผลิตภัณฑ์และบริการในรูปแบบตัวเงิน ราคา เป็นต้นทุน (Cost) ของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ผลิตภัณฑ์กับราคา (Price) ของผลิตภัณฑ์นั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา เขาจะตัดสินใจซื้อ 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ตามหลักการของการจัดส่งสินค้าถึงลูกค้า นั้น ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของสถานที่และเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งการกระจายสินค้าให้ไปถึง ลูกค้า นั้น จะต้องมีการวางแผนหลักการของการบริการก่อน การบริการด้านข้อมูล และการให้ข้อมูล ผ่านอินเทอร์เน็ตจะทำให้เกิดการลดช่องว่างการติดต่อจากลูกค้าได้ การยืนยันการจัดส่งสินค้าให้ลูกค้า นั้นจะสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าได้ซึ่งทั้งนี้จะเป็นผลดีต่อองค์กรเนื่องจากลูกค้ามีความต้องการว่าจะได้รับสินค้าตามกำหนดและตรงเวลา 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขาย กับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติ การรับรู้ และเกิดพฤติกรรม การซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้คนหรือไม่ใช้คนก็ได้ เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายเครื่องมือซึ่งอาจเลือก ใช้เครื่องมือเดียวหรือหลายเครื่องมือโดยใช้หลักการใช้เครื่องมือแบบผสมผสาน (จารุวรรณ มีศิริ, 2553)

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามใต้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามันศรีสะเกษ จำนวน 1,258 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามันศรีสะเกษ จำนวน 304 คน โดยทำการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2558) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$n = \frac{1,258}{1+1,258(0.0025)}$$

$$n = 304 \text{ คน}$$

ดังนั้นได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 304 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามันศรีสะเกษ ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านรายได้ การผลิต การตลาด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา โดยการหา ค่าเฉลี่ย (mean = $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับ ตัวแปรตาม สำหรับเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง

4. วิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกได้ตารางดังนี้
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการพัฒนา ศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษ	ชาย (n=216)		หญิง (n=249)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านอาชีพ	4.11	.655	4.19	.603	-1.158	.248
ด้านรายได้	4.01	.509	3.98	.524	.445	.657
ด้านการผลิต	3.74	.726	3.95	1.291	-1.759	.808
ด้านการตลาด	3.97	.603	4.01	1.296	-.329	.742
การพัฒนาศักยภาพของชุมชน	3.96	.349	4.03	.706	-1.205	.229

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษมีเพศต่างกันในด้านอาชีพ ด้านรายได้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามิไศล จังหวัดศรีสะเกษด้านด้านรายได้ จำแนกตามอายุ

อายุ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านรายได้	ระหว่างกลุ่ม	4	3.978	.995	3.880	.004*
	ภายในกลุ่ม	298	76.397	.256		
รวม		302	80.375			

* $p < .05$

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบด้านรายได้ จำแนกตามอายุพบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีด้านรายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านรายได้จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	$\bar{X}$	18-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	60ปีขึ้นไป
		4.39	3.83	4.10	4.02	3.93
18-30 ปี	4.39	-	.560*	.287	.366	.458
31-40 ปี	3.83		-	.272	.193*	.101
41-50 ปี	4.10			-	.078	.171
51-60 ปี	4.02				-	.092
60ปีขึ้นไป	3.93					-

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 เมื่อทดสอบความแตกต่างในด้านรายได้จำแนกตามอายุเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มอายุต่างๆ มีด้านรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ 18-30 ปี กับ กลุ่มอายุ 31-40 ปี และ กลุ่มอายุ 31-40 ปี กับ กลุ่มอายุ 51-60 ปี

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของข้อมูล และการจัดอันดับ ของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ

ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของข้อมูล และการจัดอันดับ ของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	จัดลำดับ
รวมการรวมกลุ่ม	4.10	.629	มาก	2
รวมประสิทธิภาพ	4.01	.566	มาก	4
รวมการเผยแพร่	4.02	.591	มาก	3
รวมด้านอาชีพ	4.15	.630	มาก	1
รวมด้านรายได้	4.00	.515	มาก	5
รวมด้านการผลิต	3.84	1.041	มาก	7
รวมด้านการตลาด	3.99	.997	มาก	6
รวม	3.99	.551	มาก	

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของข้อมูล และการจัดอันดับ ของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 3.99$ (S.D.=.551) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รวมด้านอาชีพ คะแนนมากที่สุด มีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.15$ (S.D.=.630) รองลงมาการรวมกลุ่มมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.10$ (S.D.=.629) รองลงมาการเผยแพร่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.02$ (S.D.=.591) รองลงมาประสิทธิภาพมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.01$ (S.D.=.566) รองลงมารวมด้านรายได้มีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.00$ (S.D.=.515) รองลงมารวมด้านการตลาดมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.99$

(S.D.=.997) และค่าคะแนนน้อยที่สุดคือ รวมด้านการผลิตมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 3.84 (S.D.=1.041)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอรามาศ จังหวัดศรีสะเกษด้านรายได้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านรายได้	ระหว่างกลุ่ม	4	4.242	1.060	4.151	.003
	ภายในกลุ่ม	298	76.133	.255		
รวม		302	80.375			

* $p < .05$

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบด้านรายได้ จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มระดับการศึกษาต่าง ๆ มีด้านรายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านรายได้จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

รายได้	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรีขึ้นไป
		3.39	4.18	4.05	3.93	3.64
ประถมศึกษา	3.39	-	.251*	.112	.000	.294
มัธยมศึกษาตอนต้น	4.18		-	.139	.251	.546*
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	4.05			-	.112	.407
อนุปริญญา/ปวส.	3.93				-	.294
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.64					-

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 เมื่อทดสอบความแตกต่างในด้านรายได้จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มระดับการศึกษาต่าง ๆ มีด้านรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประถมศึกษากับ มัธยมศึกษาตอนต้น และ มัธยมศึกษาตอนต้นกับ ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพ ของชุมชนด้านเกษตรบ้านอู่แสง ตำบลตู อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปร	Correlations							
	X1	X2	X3	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
การรวมกลุ่มเกษตรกร (X1)	1	.337**	.065	.079	.006	.074	.056	.036
ประสิทธิภาพในการผลิต (X2)		1	.252**	.016	.029	.123*	.171**	.133*
การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ (X3)			1	.179**	.118*	.147*	.107	.196**
ด้านอาชีพ (Y1)				1	.027	.081	.058	.357**
ด้านรายได้ (Y2)					1	.2939**	.148**	.447**
ด้านการผลิต (Y3)						1	.702**	.881**
ด้านการตลาด (Y4)							1	.835**
การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านเกษตร (Y)								1

* $p < .05$

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยในแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .065 ถึง .337 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยในแต่ละด้านกับผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตร .036 ถึง .196 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยตัวแปรการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ (X3) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านเกษตร (Y) สูงสุด ส่วนตัวแปรการรวมกลุ่มเกษตรกร (X1) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านเกษตร (Y) ต่ำสุด เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า การรวมกลุ่มเกษตรกร (X1) กับการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านเกษตร (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .036 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ประสิทธิภาพในการผลิต (X2) กับการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านเกษตร (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .133 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ (X3) กับการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านเกษตร (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .553 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอู่แสง ตำบลตู อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การรวมกลุ่มเกษตรกรบ้านอู่แสง ตำบลตู อำเภอรามัน มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกิดจากปัญหาการตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนสูง ขาดองค์ความรู้และแรงงาน การรวมกลุ่มช่วยเพิ่มอำนาจต่อรอง ลดต้นทุน ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี พัฒนาทักษะสมาชิก และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จากการวิจัย พบว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมการเกษตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี เมื่อสมาชิกมีปัญหาในการทำอาชีพการเกษตรเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกิดพลังอำนาจในการคิดริเริ่มและต่อรองสามารถประสานให้ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะในแต่ละด้านมารวมกัน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ให้สมาชิกเสริมจุดแข็งและชดเชยจุดอ่อนซึ่งกันและกัน ร่วมกันตัดสินใจเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหาแก่สมาชิกและกลุ่มส่งเสริมการพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างกันและกันและการได้ทำงานร่วมกันสอดคล้องกับการศึกษาของ (สิริมาส และคณะ, 2567) เรื่องกระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดเพชรบูรณ์

การพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตของชุมชนเกษตรบ้านอุมแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล พบว่ามีความสำคัญอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัญหาหลักคือ ต้นทุนการผลิตสูง เทคโนโลยีล้าสมัย ขาดความรู้ในการบริหารจัดการผลิต และแรงงานลดลง ส่งผลให้เกิดความสูญเสียในกระบวนการผลิต แนวทางการแก้ไขเน้นการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีใหม่ ลดของเสีย และพัฒนาแรงงานให้มีความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(กริชชัย ขาวจ้อย ,2562) ที่ชี้ว่าจากการวิจัย พบว่าประสิทธิภาพทรัพยากรการปฏิบัติการด้านสายการผลิต วัตถุดิบ และวิธีการทำงาน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลิตภาพ ผลิตภาพมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติการด้านต้นทุนและด้านการส่งมอบ ประสิทธิภาพทรัพยากรการปฏิบัติการด้านสายการผลิต วัตถุดิบ และวิธีการทำงาน มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติการด้านต้นทุนผ่านกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าและผลิตภาพ

การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเกษตรบ้านอุมแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล มีความสำคัญอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัญหาหลักมาจากการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายไม่ชัดเจน การสื่อสารทางการตลาดไม่ตรงจุด และการแข่งขันสูง ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นในตลาดได้ แนวทางแก้ไขเน้นการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาด พัฒนาบรรจุภัณฑ์ ใช้ช่องทางออนไลน์ เพิ่มคุณภาพสินค้า บริการหลังการขาย และลดต้นทุนการผลิต ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ (ศศิเพ็ญ และคณะ,2554).งานวิจัยที่ชี้ว่า การวางแผนธุรกิจ การบริหารจัดการที่ดี และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจชุมชนสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนจากการวิจัย พบว่า OTOP คือ กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้เผยแพร่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 43 กลุ่ม ซึ่งมีศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่ม วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชนที่ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ยังไม่ได้เผยแพร่และเพื่อพัฒนาศักยภาพของธุรกิจชุมชนดังกล่าวในเบื้องต้น วิธีการศึกษาใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมการวิเคราะห์ศักยภาพใช้การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนส่วนการพัฒนาศักยภาพเบื้องต้นทำโดยการให้กลุ่มจัดทำแผนธุรกิจและจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตามแผนการวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชนในด้านต่างๆกล่าวคือธุรกิจที่มีศักยภาพดีนั้นในด้านบริหารจัดการพบว่าขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่ม กลุ่มที่ผู้นำมีความรับผิดชอบ มีการศึกษาดี มีความรู้ใน

ขบวนการผลิตสินค้าของตนเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้น มีความโปร่งใสในการดำเนินการ สมาชิกให้การยอมรับ สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว และรู้จักช่องทางการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยราชการ จะเป็นกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนั้นกลุ่มที่มีศักยภาพดีนั้นจะมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน

การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของชุมชนเกษตรบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าประชาชนส่วนหนึ่งขาดทักษะและความรู้ที่ตรงกับตลาดแรงงาน ส่งผลให้ประกอบอาชีพได้ไม่เต็มศักยภาพ อีกทั้งยังมีปัญหาในการวางแผนการตลาด การสื่อสาร การปรับตัวต่อพฤติกรรมผู้บริโภค และการกำหนดราคา แนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมการอบรมเพิ่มทักษะอาชีพ การทำงานเป็นทีม และการตลาดให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับการศึกษาของ (อุทัยวรรณ ภูเทศ ,2558) งานวิจัยที่ชี้ว่าการสนับสนุนจากรัฐและการรวมกลุ่มช่วยเพิ่มศักยภาพอาชีพและเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนจากการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า ด้านกลยุทธ์การสร้างความสำเร็จชุมชนต้องเสริมสร้างองค์กรโดยสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางชุมชน เน้นธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนภายใต้การบริหารจัดการที่ร่วมกันวางแผนงาน จัดสรรงบประมาณ กระตุ้นให้เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา เพื่อกระจายรายได้ สร้างอาชีพสู่ชุมชน ด้านกลยุทธ์การสร้างแนวทางพัฒนา ต้องมีแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์สร้างเอกลักษณ์โดดเด่นที่สามารถขยายขอบข่ายชุมชนไปยังกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ชุมชน มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจร ด้านกลยุทธ์การสร้างแนวทางปฏิบัติต้องสร้างเครือข่ายบริการนักท่องเที่ยวโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านรายได้ในบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า รายได้จากการเกษตรหลักไม่มั่นคง เนื่องจากราคาผลผลิตผันผวน ต้นทุนการผลิตสูง ขาดช่องทางตลาด และองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ส่งผลให้เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตลดลง และบางรายต้องย้ายถิ่นฐาน แนวทางแก้ไข คือ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรด้วยการแปรรูป พัฒนาคุณภาพสินค้า ลดต้นทุนผ่านเทคโนโลยี Smart Farming ขยายช่องทางจำหน่ายออนไลน์ ส่งเสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการ เข้าถึงแหล่งทุน และมีมาตรการป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิภารัตน์ พลายแก้ว ,2567) งานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน การวางแผนอย่างเป็นระบบ และการกระจายรายได้เพื่อความยั่งยืน

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการผลิตในบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราชไศล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ปัญหาหลักเกิดจากการพึ่งพาปัจจัยภายนอก ต้นทุนการผลิตสูง เทคโนโลยีล้าสมัย ขาดแรงงานและองค์ความรู้ อีกทั้งยังมีผลกระทบจากภัยธรรมชาติ การบริหารจัดการการผลิตยังไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง และสินค้าขาดคุณภาพ แนวทางแก้ไข เน้นการใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การฝึกอบรมเกษตรกร การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน การจัดทำมาตรฐานสินค้า เช่น GAP และระบบตรวจสอบย้อนกลับ ตลอดจนการสนับสนุนจากรัฐเพื่อเข้าถึงทุนและพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐาน ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ (ศศิเพ็ญและคณะ ,2554).วิจัยที่พบว่า หากกลุ่มธุรกิจชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จะสามารถเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการตลาดในเกษตรบ้านอู่แสง ตำบลคู อำเภอราชไศล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าปัญหาหลักเกิดจากเกษตรกรขาดความรู้ด้านการตลาด การบริหารจัดการ และการตั้งราคา ทำให้ฟุ้งพาคณกลาง ได้ราคาสินค้าต่ำ และขาดช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย อีกทั้งมาตรฐานสินค้าไม่สม่ำเสมอ ไม่มีการคัดเกรดหรือบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ส่งผลต่อการเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น แนวทางการแก้ปัญหา ได้แก่การอบรมเกษตรกรให้มีความรู้ด้านการตลาด การตั้งราคา และการเจรจาต่อรอง การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองการส่งเสริมการจำหน่ายแบบไม่ผ่านคนกลาง เช่น ตลาดสด ตลาดออนไลน์ หรือโมเดล Direct-to-Consumer การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับการศึกษาของ(สุบัน บัวขาว และคณะ,2563) ความต้องการของตลาดการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook Marketplace, Shopee, Lazada การส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับมาตรฐานสินค้า เช่น GAP, Organicการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะกับตลาดเป้าหมายแนวทางเหล่านี้เสนอให้พัฒนาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ รักษาเอกลักษณ์ เพิ่มช่องทางการสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ โบว์ชัวร์ งานแสดงสินค้า และติดตามแนวโน้มตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจชุมชน.

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านเกษตรบ้านอู่แสง ตำบลคู อำเภอราชไศล โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

- 1.สนับสนุนงบประมาณและโครงการพัฒนาเกษตรชุมชนจัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่นส่งเสริมโครงการสนับสนุนเงินทุนสำหรับเกษตรกรที่ต้องการปรับปรุงกระบวนการผลิต
2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรปรับปรุงระบบชลประทาน ถนน และไฟฟ้า เพื่อเอื้ออำนวยต่อการผลิตและขนส่งสินค้าเกษตรจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเกษตรในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม
3. สนับสนุนการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจและสถาบันการศึกษาจับคู่ความร่วมมือระหว่างเกษตรกรกับบริษัทเอกชน หรือห้างค้าปลีก เพื่อลดการฟุ้งพาคณกลางประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อให้มีการวิจัยและทดลองนวัตกรรมเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในภาคเกษตรวิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยี เช่น เกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) หรือ AI ในการเพิ่มผลผลิตศึกษาการใช้ระบบเกษตรอัจฉริยะ เช่น IoT ในการควบคุมสภาพแวดล้อมของพืช

2. วิจัยแนวทางการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืนศึกษาแนวทางพัฒนาโมเดล BCG (Bio-Circular-Green Economy) ในภาคเกษตรชุมชนวิเคราะห์การสร้างแบรนด์สินค้าชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตรท้องถิ่น

3. ติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการส่งเสริมเกษตรกรต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรพัฒนาเครื่องมือหรือเกณฑ์วัดศักยภาพเกษตรกร เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงนโยบายและโครงการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กริชชัย ขาวจ้อย. (2562). ตัวแบบประสิทธิภาพทรัพยากรการปฏิบัติการและกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าในการจัดการผลิตภาพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติการของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนอุตสาหกรรมผลิตในจังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 9 (2), 121.
- จัญญา เฟื่องฟุ้ง. (2562). โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรและวิสาหกิจชุมชน. สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล <https://kasetmaungsuphan.wordpress.com>. (10 มิถุนายน, 2562).
- จารุวรรณ มีศิริ. (2553). ประสมทางการตลาด. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/348>. (23 กรกฎาคม, 2553).
- ฉัตรวิญญู องค์กร. ข้าวอินทรีย์ : นวัตกรรมสังคมการเกษตรสู่มาตรฐานสากล (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2563Vol11No1_22.pdf
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- วิภารัตน์ พลอยแก้ว. (2567). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 41 (2), 29.
- ศศิเพ็ญ พวงสายใจ, วัชรพิทักษ์กานนท์, พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์, สุขุม พันธุ์รงค์, พิมลพรรณบุญยะเสนา. (2554). การวิจัยแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ยังไม่ได้เผยแพร่ในเขตภาคเหนือ. JOURNAL OF ECONOMICS. 15 (2), 1.
- ศศิเพ็ญ พวงสายใจ, วัชรพิทักษ์กานนท์, พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์, สุขุม พันธุ์รงค์, พิมลพรรณบุญยะเสนา. (2554). การวิจัยแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ยังไม่ได้เผยแพร่ในเขตภาคเหนือ. JOURNAL OF ECONOMICS. 15 (2), 2.

เศรษฐสยาม. (2557). ธุรกิจชุมชน. กรมการพัฒนาชุมชน.(ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล <https://souvenir.buu.wordpress.com>. (20 สิงหาคม 2557).

สิริมาศ ศรขาว,กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง,สุภชัย ตริทศ,จิรโรจน์ บุญราช,อรุณ สนใจ,โตมธราดล อนันตสาน ,สมพิศ สายบุญขึ้นและธีรภัทร กิจจารักษ์. (2567). กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรรณาแปลงใหญ่เพื่อการพัฒนอย่งยั่งยืนในจังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 8 (3), 151.

สุบัน บัวขาว,วรวลัญช์ วุฒิ,อรมน ปั่นทอง,อังคาร คชะว้างศรี,มณกร มนุญศาสตร์สาทร และธมลวรรณ ธีระปัญชร. (2563). การพัฒนาศักยภาพทางการตลาดของธุรกิจชุมชนบ้านกุดรัง ตำบลสาริกา อำเภอมะเมือง จังหวัดนครนายก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 11 (2), 65.

อุทัยวรรณ ภูเทศ. (2558). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านอาชีพผลิตภัณฑ์จากบัวเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง. Rajabhat J. Sci. Humanit. Soc. Sci. 16 (2), 8.